

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ

Συνέντευξη με τη Γιώτα Ιωαννίδου, απερχόμενη εκπρόσωπο των Παρεμβάσεων στο ΔΣ του Κέντρου Μελετών και Τεκμηρίωσης (ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ) της ΟΛΜΕ*

Ποια είναι η εικόνα από την εφαρμογή της Τράπεζας Θεμάτων και του νέου συστήματος προαγωγής, στην Α Λυκείου;

Σύμφωνα με τα στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η ΟΛΜΕ, από το 65% των σχολείων, περίπου ένας στους τέσσερεις μαθητές της Α Λυκείου παραπέμπεται σε κάποιο μάθημα το Σεπτέμβρη (24%). Το αντίστοιχο περσινό ποσοστό των μεταξεταστέων ήταν 4,2%. Σε αρκετές περιοχές αυτή η αναλογία γίνεται ακόμη μικρότερη, φτάνοντας και την αναλογία ένας στους δύο. Από τη γενική εικόνα διαφοροποιούνται τα ποσοστά στους μαθητές των ΕΠΑΛ, όπου εφαρμόστηκε η Τράπεζα Θεμάτων αλλά το σύστημα προαγωγής είναι λιγότερο σκληρό. Γενικότερα τα ποσοστά αποτυχίας μειώνονται σε περιοχές όπου το οικονομικό - κοινωνικό βάλαντιο των οικογενειών ανεβαίνει, πάντα όμως εμφανίζονται αρκετά υψηλά σχετικά με πέρσι. Αλλά αν θέλουμε να έχουμε όλη την εικόνα χρειάζεται να προσθέσουμε, γονείς και παιδιά που βρέθηκαν να περνούν «κλίμα πανελλαδικών» για 13 μαθήματα -όπως είπε μια μητέρα σε μια εκδήλωση της ΕΛΜΕ Ν. Σμύρνης. Τέλος την πλήρη εικόνα θα την έχουμε μέσα στο επόμενο δίχρονο, με την εφαρμογή του «νέου» συστήματος σε όλες τις τάξεις του Λυκείου, βλέποντας και τα ποσοστά των εγγραφών στην Α Λυκείου σχετικά με προηγούμενες χρονιές αλλά και την επίδρασή του στην εκπαιδευτική διαδικασία σε συνδυασμό με το προχώρημα και των υπολοίπων αλλαγών.

Στις δηλώσεις του ο Υπουργός Παιδείας, αναγνωρίζει κάποια προχειρότητα στην εφαρμογή της Τράπεζας Θεμάτων. Μάλιστα ο Υφυπουργός Παιδείας μίλησε για τροποποιήσεις και από φέτος.

Η Τράπεζα Θεμάτων και ο σκληρότερος τρόπος προαγωγής των μαθητών είναι η κορυφή του παγόβουνου. Τώρα αλλάζουν τη βάση του δέκα, να ισχύει για το σύνολο του κλάδου μαθηματικών και γλώσσας. Από μια πρόχειρη έρευνα, φαίνεται να επηρεάζει ελάχιστα τα ποσοστά. Αύριο θα ισχυριστούν ότι πρέπει τα θέματα να γίνουν ίδια για όλους τους μαθητές και να διορθώνονται από σώμα βαθμολογητών. Η Τράπεζα Θεμάτων, όπως γράφει η μελέτη του ΟΟΣΑ (2011)-που αποτελεί τον οδηγό πλεύσης του υπουργείου Παιδείας- εντάσσεται στην ανάπτυξη συστήματος τυποποιημένης αξιολόγησης και στην Ελλάδα.

Ενός συστήματος όπου οι λεγόμενες επιδόσεις των μαθητών σε πρότυπα τεστ, θα αποτελούν μέτρο επίδοσης των σχολείων και των εκπαιδευτικών, θα δημοσιοποιούνται και θα αποτελούν εργαλείο λογοδοσίας της εκπαίδευσης για το προχώρημα των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων. Έτσι θα χαρακτηρίζονται τα «καλά και κακά» σχολεία και στο επόμενο βήμα οι γονείς θα «επιλέγουν» το σχολείο των παιδιών τους, τα οποία θα ακολουθεί και η οικονομική ενίσχυση μέσω των γνωστών κουπονιών (vouchers).

Πρόκειται για το σκληρό σύστημα τυποποιημένης αξιολόγησης που ακολουθείται σε ΗΠΑ και αγγλοσαξονικές χώρες. Αλλά και στην πλειοψηφία των χωρών της ΕΕ, γίνονται εξεταστικές διαδικασίες, εθνικού ή περιφερειακού τύπου, τουλάχιστον τέσσερις φορές στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Δύο φορές στο Δημοτικό και δύο φορές στο Γυμνάσιο, πριν καν το Λύκειο, κυρίως σε μαθηματικά, μητρική γλώσσα και μια ξένη γλώσσα. Στην Αγγλία ένας μαθητής μπορεί να περνά και από εβδομήντα τεστ κατά μέσο όρο στη μαθητική του διαδρομή. Τώρα μάλιστα συζητούν τη διεξαγωγή τεστ και στα τετράχρονα, πριν το νηπιαγωγείο.

Η κυβέρνηση τα γνωρίζει καλά όλα αυτά. Αλλά τα θεωρεί παράπλευρες απώλειες ενός στόχου που θέλει τα σχολεία να λειτουργούν ως επιχειρήσεις και οι μαθητές να είναι τα προϊόντα προς διάθεση - πώληση στους εργοδότες. Έτσι με το εργαλείο της αξιολόγησης επιδόσεων, από τη μια, οδηγεί σε μαζικό διωγμό των πιο φτωχών μαθητών από το Λύκειο προς τη μεταγυμνασιακή κατάρτιση και τη μαθητεία - τζάμπα εργασία για τον εργοδότη. Από την άλλη, θα διαμορφώσει όσους αντέξουν σε ένα νέο χειραγωγημένο, επιστημονικό - εργατικό δυναμικό με τις κατάλληλες για το κεφάλαιο δεξιότητες και μικρότερο κόστος, που θα "βουτήξει", στη θάλασσα της μεταδευτεροβάθμιας, πρώην τριτοβάθμιας, εκπαίδευσης και κατάρτισης. Ο στόχος για όλους, είναι να πορευτούν στην εκπαίδευση και τη ζωή εσωτερικεύοντας την αίσθηση του σήμερα «χαμένου» ή του «χαμένου» στην αυριανή μάχη. «Η ζωή είναι συνεχείς μάχες και ανταγωνισμοί. Δεν αξίζεις, δεν αντέχεις; Θα χάσεις. Σήμερα, αύριο». Τους βολεύει να δημιουργήσουν μια τέτοια γενιά χαμηλών πτήσεων, «του δεν αξίζω», ανίκανη να αντισταθεί, να τους αμφισβητήσει. Το σχολείο αντί να ενθαρρύνει και να αναπτύσσει, θα καθηλώνει και θα απορρίπτει. Το «λάθος» από παιδαγωγικό εργαλείο μάθησης, γίνεται εφιάλης.

Και γιατί είναι κακό να μετρά κανείς τις επιδόσεις των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των σχολείων;

Ας μιλήσουμε με βάση τις επίσημες μελέτες και τα ευρήματά τους, για να δούμε τα αποτελέσματα αυτής της λογικής. Στα σχολεία, μετά την εφαρμογή των τυποποιημένων τεστ, όλη η διδασκαλία προσαρμόστηκε σ' αυτό. Οι καθηγητές έκαναν περισσότερο εκγύμναση σε τεστ και λιγότερο δίδασκαν επιστημονικά αντικείμενα. Μειώθηκε ο χρόνος διδασκαλίας των μαθημάτων, που δεν εξετάζονταν. Το άγχος και η απόρριψη των μαθητών πολλαπλασιάστηκε και γρήγορα μετατράπηκε σε εγκατάλειψη του σχολείου, από τα πιο φτωχά παιδιά. Σχολεία δέχονταν μόνο καλούς μαθητές, για να μην χαλάσουν την επίδοσή τους αλλά και εκπαιδευτικοί χώριζαν τους μαθητές τους σε «ασφαλείς περιπτώσεις - κατάλληλες για θεραπεία - απελπιστικές» και ασχολούνταν κυρίως με τη δεύτερη κατηγορία. Τα σχολεία κατατάχθηκαν σε πολλές κατηγορίες ανάλογα με τις επιδόσεις των μαθητών, όπως πχ στο Τέξας σε «υποδειγματικά, αναγνωρίσιμα, αποδεκτά και απαράδεκτα». Αυτή η κατηγοριοποίηση συνδέθηκε με αμοιβή πρόσθετης χρηματοδότησης ή ποινές που οδήγησαν σε κλείσιμο πολλών σχολείων.

Στο Σικάγο τα δύο πρώτα χρόνια εφαρμογής το 1/3 των μαθητών σε όλες τις εξετάσεις, επαναλάμβαναν την τάξη. Μετά ακολούθησε ότι και στο Τέξας. Πολλοί καθηγητές παράτησαν το επάγγελμα.

Στην Αγγλία μιλούν για «αποεπαγγελματοποίηση» μιας και λόγω έλλειψης καθηγητών, μπορούν πλέον τα σχολεία να προσλαμβάνουν ως εκπαιδευτικούς απλά εργαζόμενους που έχουν πάρει την κατάλληλη κατάρτιση. Η μελέτη, που έγινε για λογαριασμό του Δικτύου Ευρυδίκη της ΕΕ, διαπιστώνει ότι μετά από τόσα χρόνια δεν υπάρχει πλήρης συναίνεση της κοινωνίας, γονιών, μαθητών, εκπαιδευτικών στην

εφαρμογή αυτών των συστημάτων, εκτός από αυτούς που χαράζουν την πολιτική.

Κοντά σε όλα αυτά ο τομέας των εξετάσεων υπήρξε λαμπρό πεδίο κερδών για τον ιδιωτικό τομέα, όχι κυρίως μέσω φροντιστηρίων όπως εδώ, αλλά με τους «έγκυρους και αξιόπιστους» οργανισμούς που αναλαμβάνουν τα θέματα, τη διεξαγωγή, τη διόρθωση. Η Pearson πχ στις ΗΠΑ καταγράφεται ως τρίτη από την άποψη των κερδών της, μετά τα ναρκωτικά και το εμπόριο όπλων και φυσικά πολλές φορές βρέθηκε στο επίκεντρο σκανδάλων. Εκπαιδευτικοί αγώνες έγιναν με αίτημα την κατάργησή τους. Στην Αγγλία υπήρξε μποϊκοτάζ των εξετάσεων από τους εκπαιδευτικούς. Στο Σικάγο απεργία εννιά ημερών που οδήγησε το Δήμαρχο σε υποχώρηση. Στις Η.Π.Α. μετά την αποτυχία του πρώτου συστήματος με την μεταρρύθμιση «no child left behind», που άφησε πίσω πολλά παιδιά εκτός εκπαίδευσης και οδήγησε πολλά σχολεία σε κλείσιμο, πέρασαν στο πιο σκληρό αξιολογικό σύστημα του «Common Core». Στροφή στα βασικά που ζητούν οι εργοδότες... Λίγο γλώσσα, λίγο μαθηματικά με πρακτικά παραδείγματα από την καθημερινή ζωή, με πρότυπα τεστ για να ελέγχονται. Σε άρθρο της η New York Times, την Τετάρτη, αναφέρεται στις νέες αντιδράσεις για τα αποτελέσματά τους. Αναγκάζονται να εισάγουν επιστήμονες από την Ασία. Μήπως σας θυμίζει κάτι από τις περίφημες οκτώ δεξιότητες που πρέπει να είναι στόχος της εκπαίδευσης σύμφωνα με την πολιτική της ΕΕ;

Η κυβέρνηση και τα ΜΜΕ υποστηρίζουν ότι τα αποτελέσματα αυτά ίσα - ίσα δείχνουν τις ευθύνες των καθηγητών. Και μάλιστα γι αυτό αντιδρούν στην εφαρμογή της αξιολόγησής τους.

Το κράτος, όπως λέει ο Ν. Τσόμσκι, εύκολα ενοχοποιεί τους δασκάλους για τα προβλήματα της παιδείας και τους μετανάστες για τα αδιέξοδα της κοινωνίας. «Το να κατηγορούμε τους καθηγητές για τα άσχημα αποτελέσματα στα τεστ, σε αστικά σχολεία με υψηλά ποσοστά φτωχών και σαφώς μη προνομιούχων μαθητών ... είναι σα να κατηγορούμε έναν αγρότη, επειδή είχε κακή συγκομιδή μετά από περίοδο ξηρασίας. Είναι σα να κατηγορούμε έναν οδηγό λεωφορείου επειδή δεν τήρησε τα δρομολόγια, ενώ μεγάλο μέρος της διαδρομής που έπρεπε να διανύσει ήταν πλημμυρισμένη», έγραφε γιος εκπαιδευτικού, ενός δημόσιου σχολείου του Σικάγο.

Το επιχείρημα «για την κατάσταση στην εκπαίδευση φταίνει οι καθηγητές, για την υγεία οι γιατροί, για τις απολύσεις στο εργοστάσιο οι εργάτες που δεν δουλεύουν και δεν είναι ανταγωνιστικοί», δεν είναι καινούργιο, ούτε ελληνική πατέντα. Η κατάσταση στην εκπαίδευση δεν είναι καλή και το ξέρουν όλοι, πρώτα από όλα καθηγητές και μαθητές. Χρόνια λιτότητα, όλο και περισσότεροι μαθητές στοιβαγμένοι σε τάξεις, ελλείψεις εκπαιδευτικών και τρέξιμο των υπαρχόντων σε τρία και τέσσερα σχολεία με μειώσεις μισθών. Όλο και πιο φτωχοί οι μαθητές μας και οικονομικά πιεσμένες οι οικογένειές τους. Με περιεχόμενα που όλο και περισσότερο αντιμετωπίζουν το μαθητή σαν κουβά πληροφοριών που πρέπει να γεμίσει, με λίγα ή ανύπαρκτα πειράματα, ή ζωντανή επαφή με την τεχνολογία, με ιστορία, τέχνες και πολιτισμό στο περιθώριο, ελεύθερο χρόνο και παιχνίδι ανύπαρκτα. Με ένα Λύκειο λοβοτομημένο αφού το τελείωμά του συνοδεύεται από τις ανταγωνιστικές πανελλαδικές της τυποποιημένης και κατακρευορμημένης γνώσης, της αποστήθισης. Με κανένα μέτρο σοβαρής υποστήριξης των φτωχότερων μαθητών. Δεν αναπτύσσεται δημιουργικότητα έτσι, ούτε σκέψη, ούτε κοινωνικοποίηση. Χρειαζόμαστε εξετάσεις για να τα διαπιστώσουμε αυτά; Δες τε όμως το υπουργείο Παιδείας πληρώνει 1,5 εκατ. ευρώ για να φτιάξει την Τράπεζα Θεμάτων, ενώ του λείπουν καθηγητές μέχρι το Φλεβάρη. Κι ενώ προετοιμάζεται να αλλάξει και το περιεχόμενο των μαθημάτων (αναλυτικό πρόγραμμα) με fast truck επιτροπές, πρώτα εφαρμόζει το εξεταστικό. Γιατί; Δεν ενδιαφέρεται για το πώς θα πάρει μέτρα ώστε όλοι οι μαθητές «να μπορέσουν» αλλά να ενσωματώσουν μέσω «αξιόπιστων» εξετάσεων ότι «δεν μπορούν». Αν δύσκολα μπορεί κανείς να μιλήσει σήμερα στην Ελλάδα για δουλειά και εργασιακά δικαιώματα, το ίδιο θέλουν να ισχύσει και για την εκπαίδευση.

Γιατί η κυβέρνηση, η ΕΕ και το ΔΝΤ, το πολιτικό σύστημα και τα κόμματα του κεφαλαίου, οι «ελιές», τα «ποτάμια» και οι «Χρυσές Αυγές» του σκοταδισμού, συμπλέουν σε ένα μοτίβο: την υποταγή των μορφωτικών, απελευθερωτικών δυνάμεων της εκπαίδευσης και της εργασίας στο καπιταλιστικό κέρδος

και την ιδεολογική του μακροημέρευση. Έτσι λοιπόν να γίνει η εκπαίδευση, γιατί αυτό «ζητούν οι εργοδότες. Το λέει η αγορά. Το δείχνουν οι μελέτες του ΔΝΤ και της ΕΕ» Η «ελευθερία» του ανταγωνισμού και της αγοράς, είναι η σκλαβιά της κοινωνίας, των εργαζόμενων και των παιδιών τους. Σε όσα σχολεία μείνουν θα πηγαίνει κανείς ανάλογα με το βαλάντιό του. Αν δεν έχεις δεν ψωνίζεις ή καλύτερα ψωνίζεις ανάλογα με το πορτοφόλι σου. Όλα αυτά δεν μπορούν όμως να επιβληθούν μακρόχρονα μόνο με το βούρδουλα του αυταρχισμού. Καμιά μεταρρύθμιση δεν μακροημέρευσε αν δεν είχε την συναίνεση ή την ανοχή των εκπαιδευτικών, των μαθητών, της κοινωνίας. Εδώ έρχεται η αξιολόγηση σαν μέσο επιβολής κι ελέγχου, αλλά και αποδοχής - προαγωγής αυτών των αλλαγών από το κράτος στην εκπαίδευση. Για να επιβάλλει στη συνείδηση των ανθρώπων τι «αξιίζει» αλλά και να εξασφαλίσει ότι αυτό θα μετρά.

Αξιολόγηση όλων. Των σχολείων, των εκπαιδευτικών, των μαθητών και εξωτερική από τη δίθην ανεξάρτητη αρχή του Ματσαγγούρα (ΑΔΙΠΔΕ) ώστε με το κύρος του επιστημονικά ουδέτερου κι αξιόπιστου φορέα, να επιβάλλει «χρονοδιαγράμματα συμμόρφωσης», όσων σχολείων δεν τηρούν τις προδιαγραφές. Βλέπετε «μας την έχουν στημένη από παντού». Είναι προς τιμή των εκπαιδευτικών που αντιδρούν και ανάγκασαν την κυβέρνηση να στέλνει «εντέλλεσθε» και να «κρύβεται» για να κάνει τα σεμινάρια αξιολόγησης στους διευθυντές, αφού όσα γίνονταν δημοσίως ακυρώθηκαν από κινητοποιήσεις.

Συχνά κατηγορείται το εκπαιδευτικό κίνημα, ότι ενδιαφέρεται μόνο για τα προνόμια των εκπαιδευτικών και δεν έχει καμιά πρόταση για το σχολείο.

Κοιτάξτε οι εκπαιδευτικοί δεν είναι αποκλειστικά ένοχοι, ούτε ολοκληρωτικά αθώοι. Όπως και κάθε εργαζόμενος. Οι συνθήκες εργασίας των εκπαιδευτικών είναι συνθήκες μάθησης των μαθητών. Εκπαιδευτικός πεινασμένος, ανασφαλής, φοβισμένος, χωρίς παιδαγωγική ελευθερία, αξιοπρέπεια και επιστημονική συζήτηση, δηλαδή κυβερνητικός υπάλληλος, εφαρμοστής εντολών δεν μπορεί να είναι καλός δάσκαλος. Όλο το προηγούμενο διάστημα όσο παλεύαμε, τόσο αυξάνονταν οι «δάσκαλοι» και χαμήλωναν οι «κοιτάω τη δουλίτσα μου». Με το πάθος, την αυτοθυσία και το μεράκι αυτών των αγωνιστών δασκάλων κρατήθηκε όρθια η εκπαίδευση. Είναι αυτοί οι «δάσκαλοι που θυμάστε», από τα μαθητικά σας χρόνια.

Αυτή είναι η **πρώτη** μας θέση - στάση.

Η **δεύτερη** είναι η ριζοσπαστική άρνηση αυτού που μας προσφέρουν, του σχολείου της αγοράς, το τόσο παλιό με τον μανδύα του νέου και των κανόνων του. Δηλαδή το σχολείο για τους λίγους που πληρώνουν και τα πρότυπα της αριστείας και τα ιδιωτικά εκκολαπτήρια των πλούσιων γόνων. Ο γιος του εργάτη όχι γιατρός αλλά δούλος - ωφελούμενος και άνεργος - μετανάστης. Λέμε στους μαθητές μας. Αξίζετε πολλά. Μην πιστέψετε αυτούς που θα σας πουν ότι εσείς δεν κάνετε για τα γράμματα και τα ψηλά πετάγματα. Απαιτείστε, διεκδικήστε, πάρτε τα.

Η **τρίτη** αφορά το σχολείο που απαιτούμε σήμερα, που αμφισβητεί το ρόλο του υπάρχοντος στην αναπαραγωγή της αστικής εξουσίας και των κοινωνικών τάξεων γνωρίζοντας ότι θα μας πάει στον μέλλοντα χρόνο μιας κοινωνίας απελευθερωμένης από τα δεσμά του καπιταλιστικού κέρδους και την μακροημέρευση της ΕΕ και του κεφαλαίου. Άρα το θέλουμε ενιαίο, όχι άλλος για τέχνη κι άλλος για γράμματα. Δημόσιο, όχι να πηγαίνει όποιος έχει να πληρώνει. Δωρεάν, γιατί είναι δικαίωμα χιλιοπληρωμένο από τον ιδρώτα του κόσμου και δωδεκάχρονο, γιατί τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην ολόπλευρη μόρφωση, βάση της εργασίας και του πολιτισμού και όχι μόνο σε πέντε πληροφορίες για να τους πει τα υπόλοιπα ο εργοδότης.

Χρειαζόμαστε ένα δημόσιο, δωρεάν, ενιαίο, δωδεκάχρονο σχολείο για όλα τα παιδιά, χωρίς εξεταστικούς φραγμούς που να αποδεικνύουν στους μαθητές ότι «δεν μπορούν», αλλά με μέτρα για «να μπορέσουν». Θέλουμε μια εκπαίδευση που θα αντιμετωπίζει κάθε παιδί ως ένα σύνολο από δυνατότητες και κλίσεις, που πρέπει να φέρει στην επιφάνεια και να καλλιεργήσει, συνδέοντας τα οργανικά με επιστημονική γνώση,

αξίες, ιστορία, κριτήρια ελευθερίας, συλλογικότητας και δημοκρατίας των κοινωνικών αναγκών. Γιατί κάθε παιδί αξίζει. Και πρέπει να του εξασφαλίσουμε, να παίξει, να μάθει, να εργαστεί, να ερωτευτεί, να ζήσει και να ευτυχήσει προς όφελος της κοινωνίας ολόκληρης.

***μέρος της, δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΠΡΙΝ 6/7/2014**